

Srpski predstavnici držali su se manje »vrućih« područja. Na panelu o ekonomiji, Ljubiša S. Adamović govorio je o privatizaciji, a Oskar Kovač o ekonomskim vanjskim odnosima, dok je Branko Pribičević na panelu o vanjskoj politici (sva trojica s univerziteta u Beogradu) govorio o odnosima bivše Jugoslavije sa supersilama. Na istom je panelu i Zachary T. Irwin (Penn State University, Erie) govorio o odnosima Jugoslavije s europskim državama.

Na »okruglom stolu« o kulturi i društvenim slojevima Rada Iveković (Sveučilište u Zagrebu) govorila je o feminističkom pogledu na novu demokraciju u Hrvatskoj, a Andrew Horton (Loyola University, New Orleans) o postjugoslavenskom filmu, televiziji i videu.

Na panelu o religiji i kulturi Jure Krišto (Institut za suvremenu povijest, Zagreb) izlagao je o ulozi Katoličke crkve u kriznom vremenu neposredno prije agresije na Hrvatsku i u demokratskim promjenama. Sabrina P. Ramet (University of Washington, Seattle) raspravljala je o ulozi Srpske crkve u formiranju srpskog nacionalizma.

Izlaganja sudionika na simpoziju, dopunjena ostalim priložima, bit će objavljena u knjizi (Westview Press) koja bi se imala pojaviti već potkraj ove godine.

Jure Krišto

PETER DRUCKER, Nova zbilja, Novi Liber, Zagreb 1992.

Velike povijesne prekretnice iz temelja mijenjaju globalno političko i ekonomsko viđenje svijeta. Prekretnica našeg doba nastupila je na početku 70-ih kada je napuštena ideja države blagostanja i kada je nestalo vjerovanje u spasenje putem društva koje je gotovo 200 godina bilo najdinamičnija sila u politici Zapada. Integracija na osnovi ekonomskih interesa također se pokazala manje sposobnom da osigura političko jedinstvo, a jednako je prošlo i vrijeme velikih ideologija i karizmatičkih vođa. Tako bi se ukratko mogao definirati problem i naznačiti polazište knjige Petera Druckera »Nova zbilja«, s tim da je autor razvio i jasno izložio model političke modernizacije putem managerske elite.

P. Drucker, rođeni Bečanin, smatra se ocem suvremene teorije managementa, a danas živi u Kaliforniji gdje predaje u Centru za postdiplomske studije u Claremontu. »Nova zbilja« njegova je 24. knjiga, a izdavač Novi Liber objavljuje je u Erasmus biblioteci posvećenoj razvoju liberalne, demokratske i poduzetničke kulture u nas.

Druckera ne zanima samo praktična strana navedenih problema, pa je izradio i originalnu skicu teorijskog pristupa. Njega nadasve zanima i povijesna razina društvenih kretanja jer, kako sam kaže, upravo najteži problemi s kojima se suočavamo jesu oni koje su stvorili uspjesi iz prošlosti: uspjeh socijalne i

fiskalne države te uspjeh društva znanja. U tom su smislu krilatice, angažmani i problemi jučerašnjice najveće zapreke djelotvornosti današnjice.

Svoju zgusnutu i stimulativnu raspravu Drucker je izložio u četiri dijela koja govore: o političkoj zbilji, o državi i političkim procesima, o privredi, ekologiji i ekonomiji, i o društvu znanja.

Unutar dijela posvećenog državi i političkim procesima Drucker je definirao stanovite ključne pojmove kojima se služi u tijeku svoga daljnjega izvođenja. Na osnovi dobrog poznavanja povijesnih tema, koje se ne odnose samo na društvena i privredna kretanja u SAD nego i na zemlje Zapadne Europe, Trećeg svijeta, Japana i Rusije, on razvija jednu autentičnu interpretaciju managerske orijentacije u politici, koja će karizmatičke ličnosti zamijeniti obrazovanim i efikasnim upravljačima. Drucker veoma uspješno gradi most prema razumijevanju povijesne zbilje u socijalističkim totalitarnim režimima što su najnovijim događajima pokazali znak smrti jedne ideološke paradigme koja je u njima vladala pola stoljeća. On je jedan od prvih analitičara koji je prognozirao da Perestrojka gospodina Gorbačova neće uspjeti. To je revolucija odozgo, a takve malokad uspijevaju, tvrdi Drucker. Gorbačov je pokušao novo jedinstvo osigurati privrednim napretkom i razvojem, što će naglo stvoriti sve jače centrifugalne sile. Taj je proces sličan povijesnom primjeru Austro-Ugarske Monarhije, kada je privredni razvoj otkriven kao transnacionalna spona. U privrednim kategorijama on je značio golem uspjeh, ali je na drugoj strani samo razbuktao nacionalizam naroda i ubrzao propast Monarhije. U Druckerovoj redefiniciji državne moći ključni su termini »pluralizma«. Pluralizam društva pluralizam je apolitičnih institucija koje su usredotočene na ispravno funkcioniranje na jednom planu. Pluralizam u državnom ustrojstvu pluralizam je masovnih pokreta, malih organiziranih manjina usredotočenih na jedan cilj i totalno politiziranih. To, smatra Drucker, postavlja nove i različite zahtjeve pred političko vodstvo, a pokušaj da se zahtjevima odgovori *karizmom* rađa samo lošim vodstvom i nikakvim uspjehom. Politički motto za novu zbilju mora dakle biti: »čuvaj se karizme«. Povijesno iskustvo pokazuje da su četvorica gigantskih karizmatičkih vođa 20. stoljeća: Staljin, Mussolini, Hitler i Mao počinili golemu štetu.

U poglavljima posvećenim analizi privrede, ekologije i ekonomije Drucker razvija mišljenje o nevalidnosti mnogih dosadašnjih zakona ekonomske teorije. Privredni razvoj budućnosti kreće k transnacionalnoj ekonomiji, a pitanja kao što su potrošnja, planiranje, tržište, izvoz i razvoj treba rješavati na osnovi globalnih načela.

Završna točka Druckerove teoretske putanje jest analiza nadolazećeg društva znanja. Ono označuje pomak u organizaciji koja se temelji na informaciji. Drugim riječima, sve razvijene zemlje postaju postposlovna društva u kojima poslovno poduzeće nije više jedina, nego jedna od dostupnih mogućnosti napredovanja. Težište u društvu pomiče se na skupinu umnih radnika, a znanje postaje kapitalom razmjene privrede. Iz tih analiza proizišla je Druckerova definicija managementa u kojoj je glavni postulat da se ljudi učine sposobnima za zajednički uspješan rad, kako bi njihova snaga postala djelotvorna, a njihove slabosti nevažne. Kada misli o managementu, Drucker ne misli samo na poslovni management jer on se jednako odnosi na svaku djelatnost koja u nekoj organi-

zaciji spaja ljude različitih znanja i vještina. Management se primjenjuje na sve institucije trećeg sektora.

Drucker svoju knjigu završava zaključkom pod naslovom »Novi pogled na svijet«. U tome namjerno kratkom poglavlju glavni su predmet njegova interesa pomaci na planu svjetonazora i vrijednosti. Drucker vjeruje da je informacija konceptualna, a značenje percipitivno, pa će se u svjetonazoru modernih filozofa uspostavljati ravnoteža između konceptualnog i percipitvnog. Po svome razumijevanju sociologije znanja on je blizak P. Bergeru i T. Luckmanu čija je osnovna teza da se sociologija znanja mora baviti bilo čime što se u nekom društvu prihvaća kao »znanje«, bez obzira na krajnju valjanost ili nevaljanost takva »znanja«. Određene konglomeracije »zbilje« i »znanja« pripadaju određenim društvenim kontekstima. Suvremeni filozofi, za razliku od Kanta, bave se percepcijom. Pomakom s mehaničkog na biološki svijet s vremenom će zahtijevati novu filozofsku sintezu koju bi Kant mogao nazvati Kritikom čiste percepcije, zaključio je Drucker.

Svrha je Druckerove analize angažiranje protiv svake ideologije u modernoj politici i modernoj znanosti. Jedno je sigurno: redefiniranje teorije o državi i politici u postkomunističkim zemljama u Europi nije ni započelo. Nadamo se da knjiga P. Druckera »Nova zbilja« pokazuje jedan od putova kako da se razvije sistematična teorija i započnu empirička istraživanja.

Nada Kisić-Kolanović